

Det åbne lands historie
Med fokus på de våde områder 1800-nu

National konference om klimatilpasning
Horsens 23. Oktober 2019
Henrik Vejre, Professor, Københavns Universitet

Kanslergade-forligskredsen
januar 1933

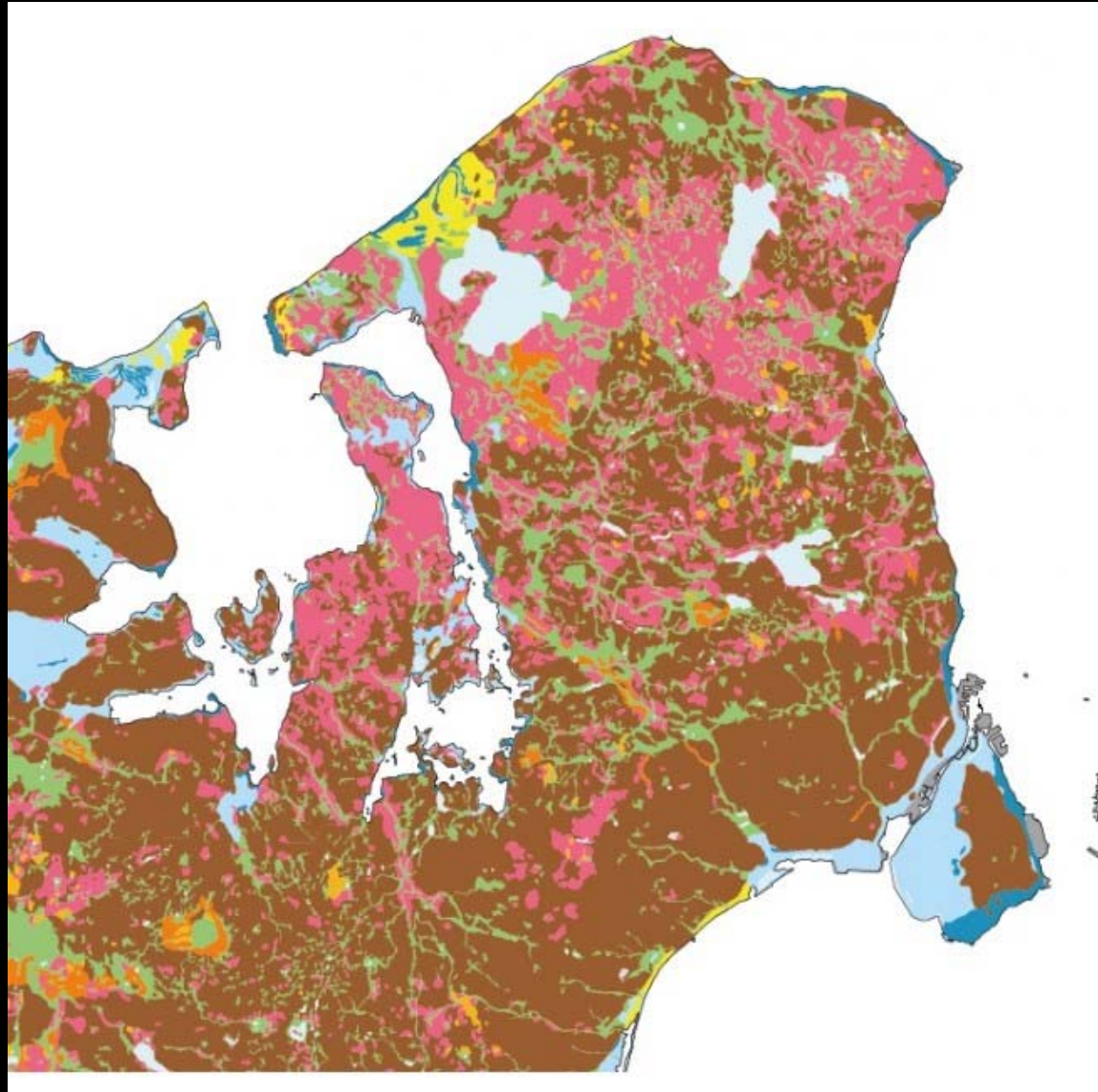
Grundforbedringsloven

1940: Landvindingsloven

Danmark er i udgangspunktet
et meget vådt land

Større og mindre lavninger
I terrænet har været
vandfyldte efter istiden

Men Danmark også et land med innovative bønder og herremænd

Den danske jævningsfeber:

Dræn hvad der er for vådt, vand hvad der er for tørt.

Flere bølger af dræning, afvanding, inddæmning og pumpning.

Grøftning i moderne form fra 1750

Omfattende grøftning af lavbundslande 1870-1900

Lukkede drænrør fra 1850.

Lerjorde i Østjylland og øerne 1860-1880

Lavbundslande (Jylland) 1930'erne-1960'erne

Halvdelen af landbrugsarealet drænet

Den danske jævningsfeber

Dræn hvad der er for vådt, vand hvad der er for tørt.

Og skaf nyt land om muligt!

De tidlige afvandingsprojekter I 1700- tallet og 1800-tallet

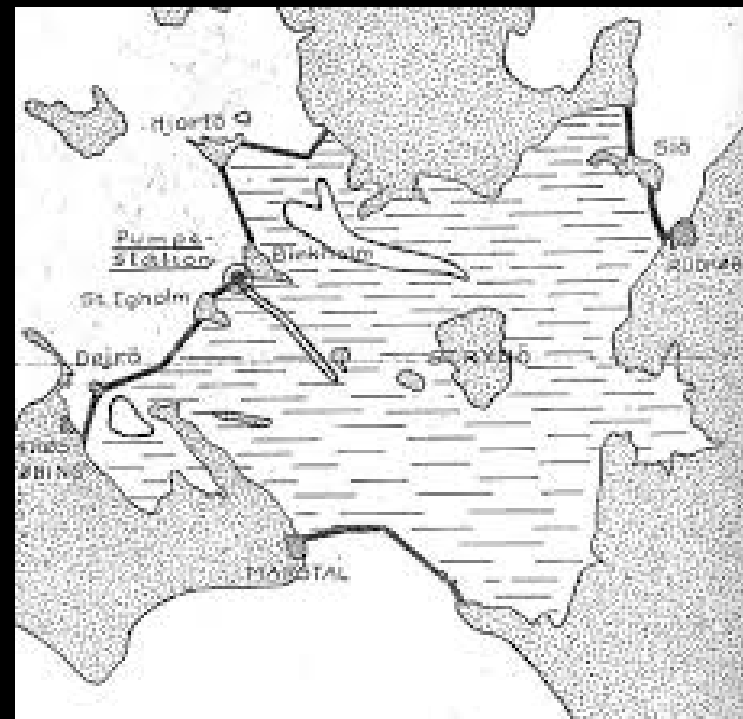
Store kollektive projekter 1800-tallet og 1900-tallet

1933 Grundforbedringsloven

1940 Landvindingsloven

De sidste projekter; Skjern Å I 1960'erne og

Det Sydfynske Øhav (der aldrig blev til noget).

Nørreådal
Grøftet 1870-1890
Drænet 1945-
Vedvarende problemer med oversvømmelser 1980-
Uddybing af Nørreå

Kolindsund
Tørlagt 1872-
Successivt drænet
Udnyttet til landbrug

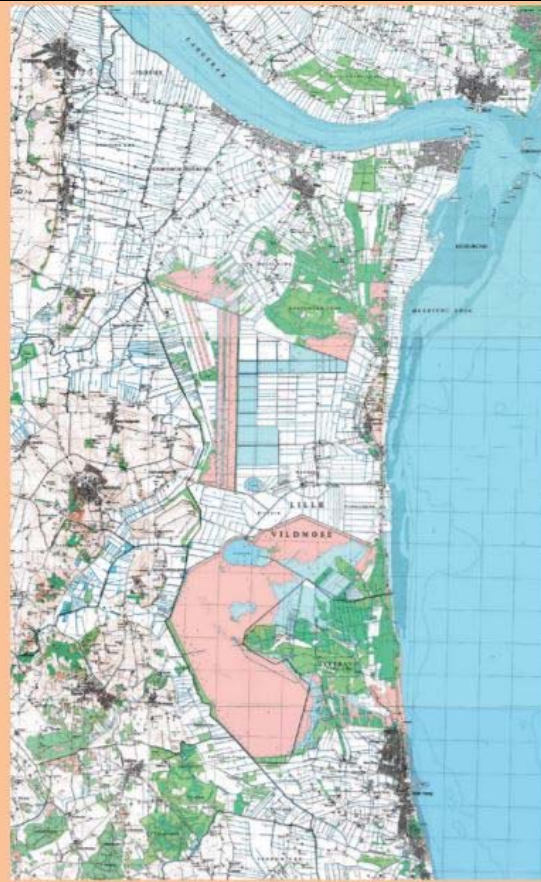

Svinoe Nor
Kjøng Mose

Inddæmnet 1844
Afvandet og kultiveret
1936

Udnyttedes til landbrug

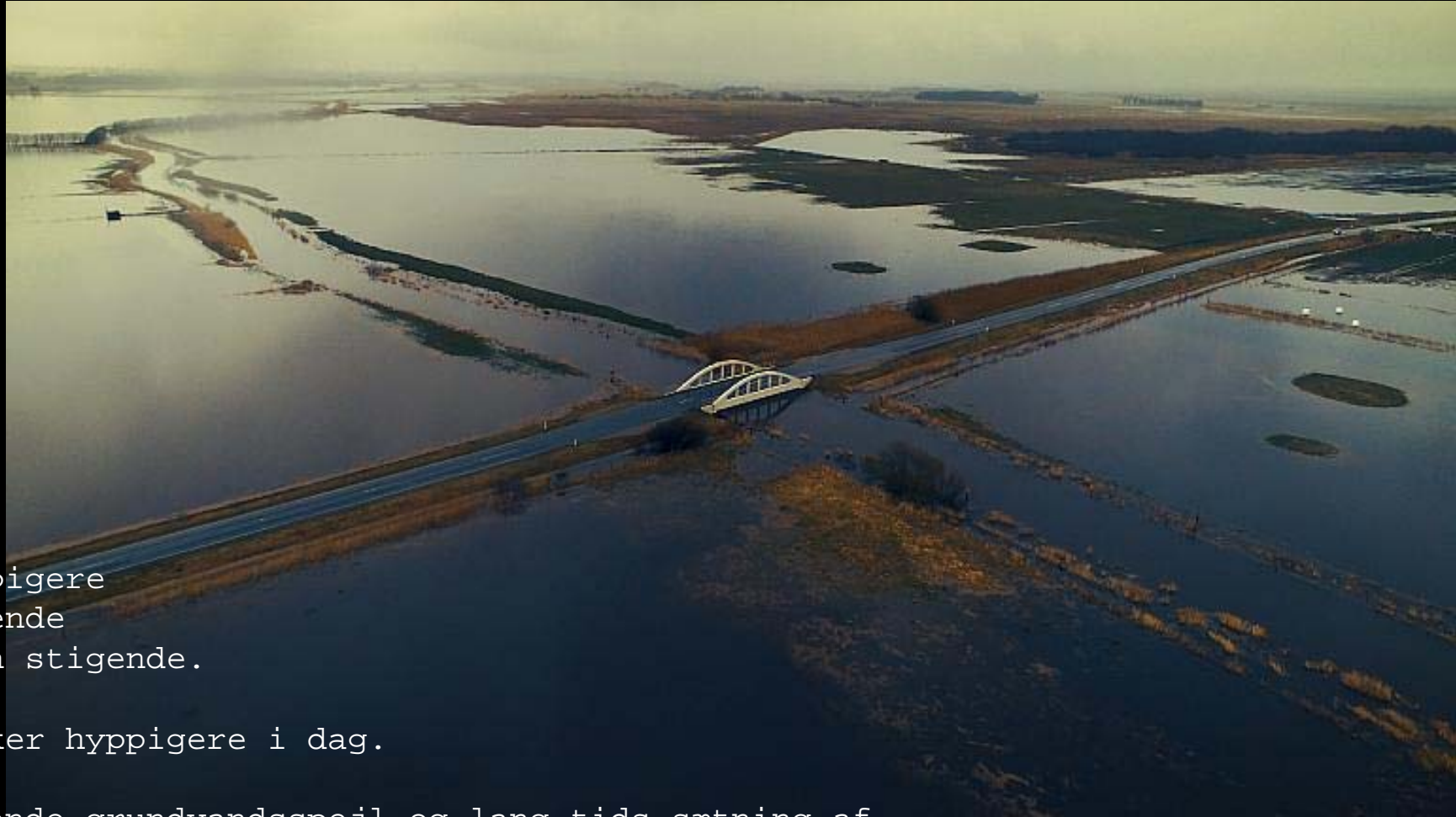
Lille Vildmose
Tørslægning af søer 1760-
Gentagne afvandingsprojekter, grøftning
Tørvegravning
I dag fredet og under delvis genopretning

Dræning medfører nedbrydning af organisk jord
Løse organiske lag synker sammen når vandet forsvinder.
Sætning på 0,5 til 2 cm pr. år almindelig

Organisk jord i slut 1800: 250.000 ha
I dag : 68.000 ha
1975 - 2010: 50.000 ha organiske jorde er forsvundet.

Ekstrem regn hyppigere
Årsnedbøren stigende
Grundvandsstanden stigende.

Oversvømmede marker hyppigere i dag.

I ådale vil stigende grundvandsspejl og lang tids sætning af jorden forstærke oversvømmelser efter nedbør.

Øget befæstningsgrad i oplandet forstærker problemet

Problemkataloget

Talrige projekter mislykkedes fra begyndelsen

Organiske jorder sætter sig

Gentagne dræninger og udgifter til pumpning

Ådales selvrensende effekt elimineret

(denitrification og P-fældning)

Lavbundsjordene er en CO₂ kilde

Bebyggelser på indvundne jorde

Naturødelæggelser

Løsningskataloget

Opgiv de inddæmmede, drænede, pumpede lavbundslande

Genopret den vandholdende evne i landskabet

Genskab opbygningen af organisk stof (CO₂ binding)

Genskab den vilde natur, styrk biodiversiteten

Koncentrer landbruget på de veldrænede, dyrkningssikre jorder

DANMARK F150

Filsø er et mirakel i naturen

Den tidligere tørlagte sø i Vestjylland blev gendannet i 2002 og er i dag et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte.

En uventet skæbne er vakt frem af naturens egen vilje. I 2002 blev Filsø søen i Vestjylland gendannet efter at have været tørlagt i mere end 100 år. Søen er nu et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte. Søen er nu et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte.

FAKTA

Filsø

Filsø sø er et vidunder i naturen. Søen er nu et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte.

1776 Søen blev tørlagt i 1776 på grund af en tør sommer. Søen er nu et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte.

1844 Søen blev gendannet i 1844 på grund af en tør sommer. Søen er nu et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte.

1982 Søen blev gendannet i 1982 på grund af en tør sommer. Søen er nu et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte.

2002 Søen blev gendannet i 2002 på grund af en tør sommer. Søen er nu et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte.

Rekord i naturbesøget

Rekord i naturbesøget i Filsø sø er et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte. Søen er nu et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte.

VILDTILVÆR

Vilddyr i Filsø sø er et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte. Søen er nu et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte.

Rekord i naturbesøget

Rekord i naturbesøget i Filsø sø er et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte. Søen er nu et vidunder for fugle, dyre- og naturinteresserte.